

49.
DIVINA ADFULGENTIS GRATIA!
DISSERTATIO GRADUALIS;
De

VRBE VLOA,

Cujus
PARTEM POSTERIOREM,
EX INDULTU

*Amplissimi Senatus Philosophici in Regio & illustri, ad
AURAM, Athenaeo,*

PRÆSIDE

HENRICO HASSEL,

Eloquent: PROFESSORE Reg. & Ord.

*In publico Eruditorum consessu, bonis placidè examinandam
modestè exhibet*

JOHANNES JOH. SNELLMANN,

Superior Collega Schola Triv. Vloënsis,

IN AUDITORIO MAXIMO, ad diem XXII. Octo-
bris, ANNO reparatæ salutis MDCCXXXVII.

Horis, ante meridiem, consuetis.

ABQÆ, per JOH. KIÆMPE, Reg. Acad. Typogr.

Kongl. Maj:ts

END. MAN

Och

ÖFVERSTE LIEUTENANT

Wid Öster-Botns Infanterie Regemente /

Wälborne

Herr JOACHIM
GEORG
von GANSCHAV,

Hög-Gunstige HERRE.

Såttvärderlige MAN, hela Landets prydning och heder,
Som på åhrans *Thron* blir satt, med Namn uti Jæder:
Låt END gärlig glants min skrift öfwer UGA bestråla,
Låt mina ringaste blad af EFFE Namn lysa och pråla:

Ei

Ei äro the för **ES**, jag tilstår, wärdige wisas,
 Hwilkä för ingen ting, utan upsätet endaste prisas;
 Låt dock ämaets wiat mig wägen lyckliga bana,
 Låt nu **ES** **WEL** Namn til ynneft tåckliga mana.
 Om **ES** **Dater** i sålt wet **SWZEHOD** lofliga dömma;
 Och **ES** dräpliga wett lærer efterwerlden ett glömma.
 Dock hos mig at skildra Them af wäl krafter är inga,
 Och thet at biuda til, woro giöra the maktlösa ringa.
 Hwad mera tå kan jag? än suckar åt högdene sända
 För **ES** wälgångs flor, och at Himlen tåckes afwända
 All motgång och pust från then Adla *Familien* hela,
 Och mer godt, än jag nu nämner närmare dela.
 Sent then dag upriane, tå wi **ES** sidst skola mista,
 Och then stund **ES** Manliga drift skal i Landena brista:
ES lede Himla *Monarchen* i hand, tils lifwet är ute,
 Sidst bland Helgona tal **ES** i ewiga frögderna slute!

Walborne Herr Östwerste Lieutenantens

Ödmjukaste tienare

JOHAN JOH. SNELLMANN.

Ryckioherden wid Tjå församling/
Wål = Årenyrdige och Höglårde
Herr Mag. GUSTAF FABRICIUS ,

Rådmannen i Uleå/
Åreborne och Högwålachtade
Herr MATTHIAS DAN. BLOHM ;

Handelsmannen i Åbo Stapelstad/
Åreborne och Högwålachtade
Herr HENRIC RUNGEEN ,

Samtelige mine

Må gunst och ynnest glömma bort / i nespigt mörcker
fåncka /
Dch aldels slå ur hogen sin / hwad godt man
nutit har:
Ac ens på sin Wålghynnare med tackfamt sinn' ej tåncka:
Et prof af oförstånd thet är / har warit alla da'r:
Ty jorden bår ej dringar' last bland them som bli urför-
da /
En then / som otackfammer är / sin skuld ej wil af-
bör. a

Mig

Lutnåren och Rådmannen i Ny- Carlsby/

Högachtade och Wälbetrodde
Herr PETER GIEDDA,
Min Högårade k. Morbroder.

Rådmannen i Uleå /
Äreborne och Högwälsachtade
Herr BARTHOLD FRESE,

Handelsmannen i Uleå/
Äreborne och Högwälsachtade
Herr CARL FAGERHOLM,

Gunsfige Wälgynnare.

Mig vill thet aldels ej stå an helt stilla tigand' blifwa/
I tyshet gå then gunst förbi / I mig beständigt
wist

Min Gynnare / då jag ett prof wil åter nu framgifs-
wa /

Såst jag wäl wet thet magert är / och har på såst
[all brist:

Ja / fast än tofsen ej sin ord nog wärdigt kan utföra/
Så låten dock thes mening god ER gunst = benågit
röra.

Ja'n

Ta'n gunstigt an med ynnest thet / hwad jag ER kan
förrå /
Fast gåstwan fulla qvintia ej mot ER förtienst går
opp /
Mig har Fru Pallas större del ej welat til beskåra /
Fast mer ER gie och ågna til / har warit stads mitt
hopp /
Dock wet jag alle samtlig' I år' UPP goda Wänner/
Förskuten ej / hwad til thes lof / jag kortlig' skrifwer /
nämner.

ER Himlen hagne / skydde så / at lyckan blir ER följ-
je /
Alt nöje / wälgång framgent ta hos ER sit hemwist /
bo :
All olycks moln the swinne bort / beständigt sig förddölje /
ER lefnad blifwe idel lust / förnöjlighet och ro :
När lefnads qwällen nalkas an / när glaset månd utriña /
Jag duffar bland Guds Helgons tal man ER må rak-
na sinna !

Mine Gunstige Wälgynnares

Hörsamste tienare
JOHAN JOH. SNELLMANN.

Clarissimo Philosophiae

CANDIDATO

DN: JOHANNI SNELLMANN,

Collegæ Superiori Scholæ Trivialis Vloënsis Dexter-
rimo, Amico suo integerrimo, Eruditam suam de
VLOA, Civitate in Ostro-Bornia percelebri, DISSER-
TATIONEM GRADUALEM edituro,

Hoc quidquid est carminis

Pulpita dum Pindi pulcro conamine scandis,
SNELLMANN, Pimptæ cultorque comesque cohortis:
Turba Nouena TIBI flores & laurea ferta
Imponenda TUO capiti legit, atque corollas
Nescit, queis olim Phæbus TUA tempora cinger:
Patria TE laudat, cuncti latantur amici,
Atque lares VLOAE satiunt monumentaque dura,
Complaudensque hilari vultu mea Musa calescit.
Gratulor ingenii dotes, moresque decentes,
Gratulor egregios ausus seriemque laborum.
DET TIBI det NUMEN semper cæleste vigorem
Corporis & mentis, valeas ut pabula sacra
Doctrina sana nostra præbere iuuenta,
Ac teneros saturare animos, infundere mores
Christigenis dignos. Sic TE Clementia serues
Numinis incolumem per tempora longa! valeto!

*Festino calamo adjicere & voluit
& debuit*

ZACHARIAS M. DASH.

Superior Collegæ Sch. Tr. Wasensis.

SYNOPSIS partis posterioris.

- §. I. *Oeconomiam Vloënsium , nec non prerogativas, quibus urbs nostra gaudet , perstringit.*
- §. II. *Commercium antiquum & hodiernum recenset.*
- §. III. *Portus commoditatem considerat.*
- §. IV. *Ædes privatorum exponit.*
- §. V. *Disciplinam , virtutes, moresque incolarum breviter enarrat.*
- §. VI. *Aëris temperiem commensurat.*
- §. VII. *Fata duriora indagat, & dissertationi colophonem addit.*

IN NOMINE JESU!

SECTIO POSTERIOR

De

VRBE VLOA.

§. I.

Postquam ante aliquod tempus chorographiam VLOÆ nostræ, ea, quæ fieri potuit, diligentia, publicæ exposuimus luci, ad posteriorem dissertationis sectionem, utinam omine fausto! properamus, consideraturi *Oeconomiam* nostratium, quæ variis sustentatur adminiculis, utpote *agricultura*, *piscatura*, pascuis, rerumque fabrica varia. Et licet solum pluribus in locis sit sabulosum, quod communiter parum fertile haberi solet, incolæ tamen optimam sæpe faciunt messem; quippe quum assiduum laborem agris stercoreandis, colendis, atque contra quascunque injurias muniendis impendant; unde hordei ac siliginis adeo feraces sunt, ut, nisi gravior quædam incidat calamitas, tantum in istis frumenti nascatur, quantum habitatoribus

bus sustentandis satis est. Quamvis vero semen heic ferius terræ mandetur, videlicet interdum in medio, raro initio Maji, in fine tamen mensis Julii vel initio Augusti adest messis. Hanc vero celeratam adeo maturitatem ex intensiore æstivi solis calore præsertim provenire indubium est. Negari tamen non potest, magnum segeti nonnunquam periculum a frigore imminere, dum circa maturitatem ipsius, aut eo tempore quo speranda est, cadit pruina. Vloenses greges pascunt in saltibus, herbis floribusque lætissimis ac densarum arborum frondibus umbrosis, vbi pecora floribus optimis satiata requiem inveniunt commodissimam altorum sub arborum umbra, quo fit, ut lac in abundantia suppetat. Conficitur hic *butyrum*, quod maximas quoque nostris delicias præbet, neque tantum adservatur in usum indigenarum, sed etiam cum Stockholmensibus, qui avidè illud expetunt, communicatur. Premitur quoque optimæ notæ ac jucundissimi saporis *caseus*, & si Olao Magno (a) fides habenda, cum celebratissimis Parmensibus certaturus. Quod ad piscium capturam adinet, in fluvio nostro, *Vleå* foris dicto, plures non capiuntur salmones (b), quam qui inter capiendum ab incolis consu-

---

(a) Cap. VIII.

(b) Quoniam nobis sermo est de salmonibus, memorabile quoddam hac occasione referam LECTORI curioso. A:o MDCL. cum Consul civitatis Vloensis, Andr. Jöranssonius Lytræus, Holmia domum iter suum faceret maritimum, & jam pontum Gevalensem dictum ventro transiret secundo, contigit ut nautis prandio refectis, servulus escaria vasa eluens, una cum lotura, domini sui coctilear argenteum incogitanter in mare

sumuntur. Percarum tam majorum, quam minorum, Lucio-

effunderet, quod vir domo discedens ab uxore sua agre imperaverat, ut secum deferret. Constitutebatur peccatum flens puer, cujus erant testes, qui resplendens in aquis argentum cum subideret, spectaverant. Commotus primum gubernator, tandem fit hac jactura nostra sola inquit, certe lucrificiam hac vice honorarium pretium, quod alias merito deberem indicio ac delatori fugitivi mei cochlearis; nam Acheron oceani accepta semel, lusi non restituet. Ventis interim faventibus perneciter, diebus tantum tribus ex eo, urbem Vloam nostri delati fuere. Sed ecce qua interea ibidem contingere! Habet & hic Magistratus sua retia salmonaria, qua offerre quotannis licitatoribus solent, unde, ut e reliquis, quotidie salmones capiuntur. Hinc salmonem majorem recens extractum uxori Consulibus deferrebant, quem & illa statim dissectum, concoqui curavit. Sed qua consternatione animi in interaneis illa cochlear deprehendebat aspectumque agnoscebat, quod tradiderat abeunti marito, dici non potest. Illa certe in omen accipiebat naufragio peremti mariti undisque sepulti; nec aliter divinabant familiarium reliqui: quibus & illud videbatur insolens, modicum, quod est salmoni, gula orificium capere cochlear inflexibile magnamque satis potuisse. Concisus jam per nycthemerum servabatur piscis, cum adventare consulem jamque receptam portu navim nunciatur. Cui primum id portentosum visum fuit, usurpare oculis manuque tractare cochlear, quod ultra centum & decem ab Vloa milliaria Svedica in vasto mari perdidderat. Tum intueri piscem qui duarum dierum brevi spatio tantum iter fuerat emensus, ut pradam domina restitueres creapram marito. An & referam qua de eodem hoc cochleari praeter hac, acceperim? Amissum id denuo fuit, simeto immisum.

ciorum (c), erythrophthalmorum (Sibor), mustelarum fluviatilium (Lakar) (a), rutilorum (Mört), spirinchorum (Norsk) (e), copiam, & sagena & reti capiunt. Pilces

ut postea constitit, & unacum eo in vicinum agrum avellam, ubi per annum integrum latuit, sed & repertum denuo rediit ad dominum suum. Servatur hodie apud sacellanum Lumijakiensem plur. reverendum ac doctiss. Dn. Isaacum Litbovi-um in Ostro-Botnia. Addam hisce quæ a plur. rever. Viro Dn. Henrico Procho, Ecclesie Fennonica in urbe metropolitana pastore dignissimo habeo, contigisse nimirum, in loco distante 8 millia-ria ab ostio fluvii Visöensis, ut Cajanensi præsidi Tamelandro, decideret è digito aureus annulus, cum stans in scapha manus ablueret: postea quam autem ad milliare unum ad cataractas ascendisset, captus ibi salmo fuit, in quo repertus annulus au-reus: quem possessori præsidi piscatores, cum inscriptas annulo nominis literas indicasset, restituerunt. Conf. Diss. Dn. Dan. Bon-ge de salm. nat. & piscatione.

(c) Circa litora in mari, cælo obscure nocturno & autu-mnali tempore, instrumento quodam Liuster nominato, eosæm quoque enecant.

(d) Historiolam hic, vel potius fabulam, attexam de Urina: ore quo-dam famoso & Mago Kiettil Runske aucto, qui seculo XII tem-pore regis MAGNI LADILAOS innouit. Hic inter alia, regi ascri-bens iter suum sub aquis Vetteri lacus quatuor horarum, pluri-mum sese retardatum dicit, lubricarum mustelarum multitudi-ne, quæ illius in profundo gressus incertos faciebat. De mōn- ga Enofar, som lågo på sibbotn moro besvärsliga at gå uppå. Cf. Disp. Dn. Geringii de Piscibus.

(e) Caro dulcis & mollis, elixa cum aceto & raphano ma-

quoque hamis extrahunt in primis percas majores. Hamiota *salmulos digitales*, vel *salmunculos* (f) panno, in fagenæ modum tracto, colligunt, ut hamos vestiant, ad percas prædictas piscandum. Est & ab urbe $\frac{1}{2}$ milliari distans pagus, Kello dictus, paroeciæ Jjoënsi subjectus, harengarum minorum (*strømning*) hiemali captura quondam celebris, (quæ jam admodum exigua est), unde horum piscium quantum opus fuerit, desumfit universa civitas (g). Capiuntur etiam in flumine torrenti Vloæ
tem-

---

rino sive rusticano, vel cum butyro fixa assumitur. Sed ære seccatos & modico furni calore tostos præferunt, sic enim dissipatur nidor virosus, non palato solum, sed naribus inprimis ingratus.

(f) Apud nos in fluxiorum ripis multitudine innumerabili adparent, sole præcipue splendente; aura vero paulo frigidiore ingruente, in fundam sese recipiunt. ubi intestina salmonum dissecta in aquam nostri abjiciunt, hi de hereditate quasi pugnant, escam avidè rapientes. Vere incunte adparent, cum salmones subeunt flumina; abeuntes ad mare comitantur; neque vel ante vel post hæc tempora in fluviis videntur. Nil per totam astatem in amne proficiunt; illos igitur in aqua marina excrescere oportet. Hic est revera sætus salmonis, digito minor, constans iisdem partibus ac ipse salmo, linea per latera utrinque a branchiis caudam versus recta: maculas rotundas & proæram parvo corpore magnas, nigricantes aut liventes habet: caro est albida, utpote tenera, imo sub prima origine plane muscosa. Vid. Disp. cit. de salm. nat.

(g) In hac glaciali piscatione, quam tota hieme parochiani Kelloenses, nec non Car. Ænses in mari peragunt, salmones quocunque quamquam raro, captos vidimus.

tempore autumnali *Lampetra fluviatiles minores* (*Nettøne* *øgon*), præsertim noctibus tenebrosis; hi quippe pisces obscurum amant cælum, & quo magis spissæ sunt tenebræ, eò facilius & majori copia captantur. Solis vero splendorem nitidumque cælum ac serenum maximè averfantur, tumque in latebris suis sese occultant (*b*). Hortos terra non habet, ideoque nec pyra, nec cerasa, sed horum defectum baccarum & leguminum multæ species compensant, utpote: *Mora vaticana*, seu *chammorus Sæverum*, vel *rubus humilis palustris ex rubro flavescente* (*Gortron*). Solent autem hæ baccæ nonnunquam tanta copia ruri crescere, ut vix locus pedis vacuus ab illis inveniat, totamque paludem purpureo earum colore ubique obtectam lumina cum animi oculorumque jucunditate inspicere liceat: *Rubus idæus spinosus fructu rubro* (*Hallon*): *Vites*, *ribes silvestres*, fructu & majore, & nigro olente, Sveth. rôda och swarta winbår (*i*): *Rubi humiles fragaria folio*, fructu rubro (*Lingon*): *Vitis idæa angulosa* (*Blåbår*): *Nigra bacca* (*Håggebår*): *Cerasus avium*

Rõne

(*b*) Capiuntur expositis corbis vimineis, inter sepes duas utrinque prætensas. nam ad ripas fluviorum hic piscis accedere amat. Viva autem *lampetra* in figulinis vasis non vitreatis, affusa aqua, & orbe perforato recta, diu durant. Cendituram peracturi, affusa piscibus aqua fervida mucum & cuticulam linteas deterunt. post igne lento torrent. in vasculo ligneo puro, sparsa pipere, per sua strata pisces ordine ponuntur, interjecto item pipere & aromaticis caryophyllis. tum super affunditur acetum. rectique sic per annum ferme durant. *Stockholmiam* non nisi condita, interdum quoque fumigata adferuntur.

(*i*) conf. *Rudb. Atl. T. III. p. 506. 507.*

(Rönbär): Et imprimis *juniperus vulgaris fulciosa* (Enbär), quæ tantæ est virtutis (k), ut Persæ nostrates posse mori mirentur, propter abundantiam hujus fructus. In parroeciis vibi nostræ adjacentibus, capiuntur quoque *Anseres feri cinerei* Gesn. (grå villgids), *Vrogalli majores* Gesn. (Diddrar), *Vrogalli minores* (orrrar), *Gallina corylorum* Gesn. (hierpar), *Lagopavi aves* Aldrov. (Enidripor), *Perdices* Gesn. (Raphöns), *Capella seu Vanelli* (Wipor), *Passeres* & reliqua tam delicatis, quam medicis laudatissima avium genera, quæ vel bombardæ, vel alio modo, utpote per laqueos ac transennas capere solent. Ex avibus cantatricibus præterea earumque suavissimo cantu, verno æstivoque tempore incredibile hic capitur delectamentum; quales sunt *carduales*, *alaudæ*, *Domberrar*, *Grönsifkor*, *Bosfinckar*, *Twintar*, *Rönnackor*, *Salterastar* & innumera alia. Circa paludes & littora maris, sunt variae anatum species: ut *Fulica* (Gröårtor), *Mergi*, *Columbi arctici* (Lommar &c. quin & huc ex calidioribus terris Cygni transvolant, item Grues, anseres silvestres, quorum innumera multitudo verno tempore illic adspicitur, æstate verò transacta, loca priora reperunt. Inter animantia eminent quoque hæc *Vrsi*, perniciosum pecoribus animal (!),

Lu-

(k) *Sparm. Sund. sp. 2. B. C. 6.*

(l) *Vrsi* quomodo capientur rusticola, paucis exponam. *Vrsi* est natura, ut mense Octobri in cavernis terræ & vallium quarere ac occupare latebras soleat, quibus per hiemem cubare queat. Nostri hujus rei probè gnari, tum temporis, si nix fuerit, accuratè vestigia illius observant, ut ex iis, ubi speluncam habeat, rite cognoscant. Postea hieme, quam nix profunda & sursus in ligneis soleis, (hanc artem optime callent nostri, &

Lupi, *Lynxes* seu *Lupi Cervarii* Gesn. (*Warglo*), *Vulpes cruce nigra insignes* (*Rorsråfwar*), *Gulones* seu *Hyenæ terrestres* (*Jårfswar* seu *Filfsaswar*), *Castores* & *Martes* in Lapmar-
chia præcipuè necantur: *Lutra* quoque, sed hæ oras mari-
timas & fluvios rivulosq; amant. *Leporum* copia in silvis heic
etiam degit. *Viverras* seu *Mustelas* quoque alit terra nostra,
quæ domicilia sibi, partim in silvis sub arborum radicibus,
partim in villis & desertis ab incolis domibus quærere so-
lent. *Vulpecula* atq; *Sciuri* hisce in locis etiam versantur &c.
Ex hisce animalibus vel ad victum vel ad amictum, & ex
nonnullis ad utrumque, magnum habent incolæ commodū.
Mulieres sibi conficiunt vestimenta ex lana & lino aliun-
de adquisito; lini quippe ferax non est terra nostra. Lin-
tea texunt adeo tenuia, ut certe cum quibusdam ex Bel-
gio adlatis æquiparari possint: sed hæ præstantiores fœ-
minæ potissimum operantur, reliquæ ex plebeo ordine,
a laboribus etiamsi durioribus, nunquam abhorrent.
Verbo; nihil, quod sui officij esse putant, omittere vi-
dentur.

§ II.

VRbes populosas ac opulentas *Commercia*, eorumque di-
ligens studium reddunt. Hæc enim sunt, quæ vrbi-
um civiumque opes ac fortunas florere faciunt, erogan-
dasque contributiones adlevant. Ante urbem conditam
penin-

---

ita quidem, ut in profundæ nive silvestres rangiferos, & lupos
velocitate eximios antevertant atque trucidant) aptus fuerit,
ex rubore, quem efficit anhelitus in nive supra speluncam, il-
lum investigant, investigatum denique venabulo seu hasta ple-
rumque interimunt. Cf. Diff. Acad. de vrbe Torna.

peninsula vrbi ex aduerso ad occidentem, *Bedholm* (a) nuncupata, incolis locus nundinarum erat; ubi cum in finem tabernæ aliquot, propter adventantes externos mercatores, exstructæ fuere, qui, vel mercibus suis cum regionis incolis permutandis, vel numerata pecunia vendendis emendisqve, æstivo tempore, non tantum è locis compluribus *Svethiæ*, verum etiam, ut urbis privilegia innuere videntur, ex urbibus mari *Baltico* adjacentibus, immo ipsa ex *Anglia* ac *Schoria* huc confluxere. Cives *Valoenses* olim ad oras *Livonia* appulerunt, mercesqve suas, nimirum picem fluidam aliaqve ejusmodi mercimonia *Riga* & *Revalia*, immo & in *Svethia* *Arbogia* *Gevaliaq*, mercatui exposuere, atqve sibi frumentum, cannabim, linum & tabacum *per commutationem* compararunt, ut seculum etiamnum viventium memoria testatur. Civitas hæc multum inde floruit & brevi pulcherrimè adcrevit. Quod autem commercia civium nostrorum hodierna concernit, sunt illa quidem multum labefactata, postquam vrbs nostra pristina sua privilegia, utpote jus commercia cum *Moschovitis* exercendi & ad singulas vrbes maris *Baltici* navigandi, amisit. Patiuntur quoque aliarum civitatum, in parocciis vrbi nostræ singulari privilegio adjectis, communia cum ipsis ferè commercia. Potissimam vim commercia nostrorum è mari, inprimis captura salmorum

R

num

(a) Hæc, nomen a resina picea, quæ heic coqvitur, sortita est, ubi telonium maritimum (*Sidvullen*) exstructum est, civesqve varia promptuaria & molam pneumaticam edificarunt, & ante paucos annos tota ferè ejusmodi est referta, in quæ naves scitè quoque firuntur.

rum (b) in Kiemi & Jjå nanciscuntur. Has paroecias ( ), Vloenses æstivo tempore semel unoquoque anno, mensibus Junio, Julio & Augusto, minoribus suis navigiis visunt, ibique a rusticis salmones coëmunt, ubi & tabernas magno numero, ad mercaturæ usus, exstructas habent (d). Res, quæ ibi in commercium venire solent, sunt: salmones saliti & fumo siccati (e), lupi marini sole tostati & in fasciculos collecti, albule diversæ (Sjål), truttæ (Taimen) &c. Capitur & heic aliud genus piscium, quod

Have

(b) Salmo nostri fluvii Vloensis, longe lateque sui samam spargit, adeo ut hæc de illo proferantur verba, veluti in communi proverbio Suecano:

Hjålmaræ Gidda, Siljans Laka, Ull Lax,

Äro bland bästa fiska uti sjögar tagg.

Videsis Diss. Acad. de Lacu Siljan.

(c) Tempore regis GUSTAVI I. libera in paroëcia Jjå exercebatur mercatura, nunc vero nulli præter Vloenses data est hæc venia.

(d) Halce ad Kiemi nundinas, in litteris a Rege nostro clementissimo FRIEDERICO I. A:o 1734. a: 12. Decembr. datis, Vloensibus permissum est, æstate proficisci, nullo certo tempore definito. Brahestadensibus vero prohibitum, ne in mercatura nostris sint impedimento.

(e) Fumigandos salmones, sale vel muria per nycthemerum macerant rusticole, tum in tuguriis altioribus, Gota dicuntur, ita suspendunt per mensem integrum, ut fumo ex secamentis pineis sustentato nutritoque penetrarent. Fumigati salmones inter delicias quoque habentur, nec insalubres judicantur, quandoquidem in fumo Chymici sal docent inesse volatile conveniens humano corpori.

Hare nomine venit; delicatus hic admodum est piscis, sed non in magna copia colligitur: ab utraque dorſi parte atris guttis recta linea distinctus est. Præterea cum incolis paroëciarum *Vloæ*, *Carib*, *Muhos*, *Sorcamo*, *Paldamo*, vrbe *Cajaneburgo* atque *Limingâ* negotiationes exercent: quibus sal, cannabim, linum, tabacum, & res alias usibus eorum inservientes, frumentum quoque, annonæ caritate pressis, suppeditant; à quibus vicissim, butyrum, coria, pecora, sebum, picem, varii generis pelles, vrisorum videlicet, vulpium, sciurorum, mustellarum, castorum, martum, rangiferorumque è *Cusamet*, per fluvios *Kiemi* & *Ijâ* transvectas, recipiunt. Nostram quoque urbem hiemali tempore, *Savolaxenses*, frumentum, præcipuè annis fertilioribus vendituri, adeunt. Porro cum Moschovitis Vloenses etiam quondam mercaturam non spernendam habuere; qui quotannis suas apud eos exponebant merces, atque æquo pretio divendebant, scilicet: linamenta, cannabim, linum, coria cruda, lintea varia, idque genus alia. aromata olim, saccharum, ficos, uvas, zingiber, piper, aliasque diversi generis species huc quoque adtulere, jam verò a S:æ R:æ Majestate illis interdictum est, ejusmodi mercinoniorum genera Vloam transportare. Cuncta hæc, exceptis iis, quæ proprios in usus impendunt, terra marique multo labore coacervata, & navibus imposita, Stockholmiæ tempore verno & autumnali, non sine magno vitæ periculo, transvehentes, divendunt. Inde autem reduces, vinum varii generis, tabacum, sal, aliaque necessaria, ad subveniendum incolarum indigentia, reportant.

§ III.

Haud inconsultum fortè videbitur, si de commerciis civitas

vitatis nostræ agens, etiam novi portus commoditatem paucis describam. Ab ipsa statim urbis nostræ fundatione, portus sat commodus erat, naves quippè propè urbem, arcem ac insulam *Bedholmen* dictam, adpellere quivere; postea autem fluvius ob arborum magnæ molis, ramorum, lapidum cedentium particularumve telluris è littore separatarum delapsus, impatiens navigiorum redditus est; ex quo fiebat, ut dein apertum mare portus illis esset, ubi in navium, mercibus onerandarum, tutelam anchoris opus habuere firmissimis, quæ tamen non semper tempestatibus suffecerunt, unde plurima navigia in conspectu civium perdebantur: naves autem mercibus evacuatas, ad ædificia juxta littus exstructa alligabant, & ita res eorum nautica se habuit ad annum *MDCCLXXIV*. Tum per admirandam *DEI* providentiam factum, ut, ostio fluminis per insolitum frigus obstructo, aquæ subito turgescerent, rotamque ferè urbem, excepta parte orientali, ceu diluvium obrueret. Quam plurimæ incolarum domus, tabernæ frumentariæ (a) atque

---

(a) Est etiam a parte urbis boreali peninsula quadam *Plaza* *tanfaari*, ob multitudinem in ista tabernarum frumentariarum, sic nuncupata, usumque magnum civibus præstans, quippe quum ab incendiis tuta esse possint, hæc aquis quidem semper circumcingitur, æstate autem fervente elapsisque aquis, pedes, prostruendo ex uno lapide in alium, flumen ferè transire potest. temporibus vero vernis & autumnalibus, fluvio turgescente, aquæ sat magno strepitu heic prolabantur. Conspiciuntur quoque hic insule aliquot, ad littora maris constratæ, quæ huic ora prospectum conciliant pulcherrimum, ubi tempore æstivo cives etiam pecora atque armenta sua latissimis trahunt pascuis. Vi-

que salinarum in Sachtiperá ad ripas existentes, aquis implebantur, atque incolæ per hiemis partem, vel ruri, vel etiam apud ceteros cives, quorum res salvæ erant, commorabantur. Vberiore de huius relationem humanissimus habet LECTOR ex protocollo ecclesiæ Vlcensis, ab admodum reverendo atque amplissimo Præposito & Pastore hodierno, Dn: Mag: ZACHARIA LITHOVIO consignato, cujus exemplum hic in notis subnecto (b). O-
stio

fluit quoque hic fons, ab urbe in continenti non longe distans, è terra emanans, perennemque aquam ac limpida præbens, qui undique exigua domo lignea cinctus est, & ob aquas medicinales ab incolis accantatus, Stockholmæ quoque adprobarus; hic æstate semper supra modum frigidus, tempore tamen hiemali tepidus, gelu non costringitur.

(b) Sedan den Fjögste 1724 hade med länswarigt rean straffat hela Finland, men i synnerhet Norrborn, och tjeen i begonnelsen af Novembri hade laatt sig, så wäl i äminnet neder i såken, som i stön, kief äminnet den 18 Novembr och följande dagar af ötwerslödig tjeen, så ägentligt, at jämwäl hela sårken den 22 ejusdem blef igen fruen, hwarpå de följande dagarne watnet steg så högt, at det den 25 dito, som war Catharinä dag, sökte des utlopp genom Cästen Nissea twär öfwer årarne til Staden, och sedan genom staden til bäcken. Hela Cätegården låg under watn, och de derpå sidende Cronobodar allt in til gälfwet. En tredjedel af staden måste söka deras undslökt til Cajana tullport, men häft de, som i Sachtiperá bodde, jemte dem, som hade sine hus nordwäst och nordöst ifrån Ispekian; ätta Examalebodar blefwo totaliter på Plaanen aari ruinerade, at man ej wet, hwar de tagit wägen; alla södbodar blefwo jämwäl så ferdärfmade, at staden stättas til några tusende riksdalers wärde. De som på södra sidan af staden bodde, kunde i några dagar ej komma i kyrkian, emedan watnet i bäcken steg så högt, at det begynte redan fränga sig in igenom prästegårds porten på södra sidan, så des det anteligen den 26 sökte sit utlopp på norra sidan om st-

fluo fluvii, ut dictum, ita obstructo eaque urbis parte, quæ torrentem spectat, glaciei fragmentis obrecta, atque in alium detorta sunt cursum, per rivulum Toppis Iansalmi dictum, $\frac{2}{3}$ mill. parte ab urbe remotum, quem rapidissimus aquarum fluxus ita amplificabat, ut jam sex orgiarum alveum habeat, cujus paulo ante angustia vix exiguum scapham & cymbam admittebat, atque hic portus tutissimus juxta ac commodissimus existit.

Est in secessu longo locus: insula portum

Efficit objectu laterum; quibus omnis ab alto

Trangitur, inque sinus scindit sese unda reatillos.

- - - hic fessas non vincula naves

Vlla tenent, unco non alligat anchora morsu (c).

Adeoqve vel hoc nomine, ceteris Ostro-Botniæ urbibus minime inferior est VLOA.

§. IV.

QUOD ad formam ædium Vloensium adinet, ea, olim simplex admodum fuit. Ab initio enim parvas plane habuere domos: horrea, stabula, caulæque ad plateas promiscue prominebant, in aptam futuri incendii materiem. Verum progressu temporis, & ante incendium atque hostiles in patriam insultus MDCCXIV die 27 Novembr: ædes privatorum non sine ornatu, qualem facultates eorum admittebant, ex ligno structæ erant, quamplurimæ duas habebant contignationes. Hodie autem

---

Den genom Toppis sund, hvarigenom det hela vinteren emot vandrö-
beten des utlopp hade.

Vicā den 30 Januarii 1725.

ZACHARIAS LITHOVIUS.

(c) Virg. L. I. *Æneid.* v. 163. seqq.

tem urbis nostræ ædificia ex eadem materia fabricata priorum elegantiam æquare videntur, quippe talia sunt, ut peregrinantes & hospites honoratiores (quibus nostri cibum & potum liberalissime suppeditant) decore satis excipere possint. Plateæ quoque & viæ publicæ satis sunt latæ; nec minima earum tam arcta, ut currus in illa vel maximus, provehi nequeat.

§ V.

Properamus jam ad ea, quæ disciplinam, virtutes moresque incolarum concernunt, adumbranda. Vivunt autem concordēs (malos non moror); student paci, obediunt magistratui & ab illo emissis omnem honorem tribuunt, & sacerdotes quovis honore ac reverentia prosequuntur. Nec dubitamus adferere nostros honestate vitæ animique candore nemini esse secundos. Nec indigenas solum, verum etiam advenas & peregrinos quoscunque, omni modestiæ ac officiorum genere, ut postulat humanitas, excipiunt: quapropter non sine causa dixit *Wexionius*: *Bohnienses præ ceteris liberales, itemque ingeniosos esse* (a); *Hospitalitate insignes* (b). Qui VLOAM aliquando accesserunt, hoc mecum fatebuntur, adeoque laudatam in majoribus nostris hospitalitatem etiam hodie servant. Cetera, ut taceam, fortes atque strenuos se quoque præbuere, turbulento illo belli tempore, quo hostibus vicinis haud ita pridem premebatur dulcissima patria nostra. A vetustioribus hoc commemoratum, quum templum Limingoense, circa annum MDLXXXI, secundum a Ruthenis incenderetur, acce adeo certamen inter rusticum *Noshyri* nominatum, & Moschovitas con-

fla-

(a) *Disser. de civ. L. II. c. 6.* (b) *Adam. Brem.*

flatum fuisse, ut cruor Russorum ab hoc viro cum suis vicinis maculè effusus, totum ferè annem frigore congelatum maculaverit; qua victoria impetrata, templum Muhos optimè servatum; domus vero in memoriam hujus viri *Nykyristalo* (*Nykyrist-gård*) etiamnum adpellatur. Haud itaque male dixit *Strabo* (c): *Quo magis ad septentrionem & oceanum pergunt homines, eo sunt bellicosiores.*

§ VI.

SA'uberrimum, purissimum ac salutis incolarum promoyenda maxime congruentem aëra nacta est **VLO-**A nostra; siquidem quanto ad Boream propius accedit terra quædam, tanto ab impuris exhalationibus liberior est. Frigus præterea intensissimum & venti aqvilonares acrius spirantes, aërem sic purgant, ut pestiferi ac contagiosi morbi, acuta febris & alia id genus mala, rarius huc penetrare possint. Arguit quoque gratum aëris temperamentum, indigenarum firma valetudo, ut medicos nec habeant, nec se indigere existiment. Accedit etiam nostrorum robustior natura, unde illa incolarum longævitas; quippe homines deprehendere licet, qui ad centum annos, immo ultra, ætatem producant. *Æstate* ob calorem temperatur, admodum grata & amœna est terra nostra (a). *Hieme* e contrario, absen-

---

(c) *Liv. IV. pag. 196*

(a) Increabile est dictu, quanta sit voluptas, æstate scaphis ferri per fluvios nostros, qui præta floribus ridentia, lucos arborum densitate opacos, ac vallis gramine frondibusque vestitas permeant. Quam denique animorum oblectationem non adferunt ingentes cataraë, quæ magno impetu fluendi ad subjeßtas petras & syries aquas præcipitant, ad quas pagi in-

70

absentiam solis, luna & stellæ; ex immensa DEI bonitate, compensant. Quibus si addamus candidas nives, quibus campi, valles, agri, plateæque tunc obsitæ sunt, lucem adeo splendidam reddunt, ut non solum peregrinantibus die pariter ac nocte sufficiat, verum etiam ut media nocte in libris fermè legere possimus. Vehementiam vero frigoris ac tempestatum superant abundantia ligna, & ex ferarum multitudine pelles, unde vestimenta sibi incolæ conficiunt; quare summam Divini Numinis clementiam toto pectore veneramur, quæ suis in ultimo aquilone populis adeo benè consuluit,

S. VII.

SED antequam Dissertationis filum abrumpimus, breviter tristitia urbis hujus fata recensebimus. Quemadmodum terrena quævis continuò circumvolvuntur vicissitudinum orbe; sic nostra quoque nunc prosperis, nunc iterum durioribus fatis est defuncta, quæ & calamitates adtulerunt acerbissimas, & tristem sæpe illi minata sunt ruinam. Primum observanda veniunt frequentia ista incendia, quæ subire coacta est. A'o MDCLII tempore autumnali, flamma longe atrocior, non contenta membris, partibusve, sed totum ferè corpus & intestina urbis corripuit hausitque;

C

poti-

---

veniuntur valde populosi, ut piscium multitudinem ibi capi solitam? Qui hac omnia & imprimis lacem noctium æstivarum, nihil fere a diurna differentem debita lustraverit diligentia, ad campos Elysios vel insulas Fortunatas se translatum credere possit. Conf. Cl. Mag. Pet. Nic. Mathesii dissert. de Ostro-Botania.

potiorum videlicet civium ædes & ferè quidquid decoris habuit; templum duntaxat, curiam, scholam (a) & paucas quasdam domos, singularis DEI clementia, medias inter flammæ, intactas reliquit. Inde A:o sequenti, a tributis per sex ferè annos liberavit urbem clementia regia. Nec ita multo post, A:o nimirum MDCLIV, aliud incendium, ad dimidiam partem, urbem (b) nostram devoravit. Hæret etiamnum civium ferè omnium memoria annus MDCCV vrbi & civibus fatalis, dum horrenda duo inopinata incendia, omnem penè meridionalem vrbs partem, mensibus Junio & Septembri, miserrimè consumfere; Cives non solum ædibus magnaque bonorum parte spoliati, sed etiam promtuaria multorum in Hachtiperâ conflagrarunt. Mola urbis aqua-

---

(a) In hacce schola nostra disputationes synodales etiam habita sunt, videlicet: A:o 1670 d. 15 Febr. A:o 1680 d. 1 Januarii, A:o 1691 d. 22 & 23, Januarii. A:o 1694 d. 12, 13. & 25, Januarii. A:o 1698 d. 14, 15 & 17 Januarii, A:o 1702 d. 4. 5. 6. Febr. A:o 1705. Post invasionem Ruthenicam, disputatio synodalis heic quoque ventilata est de Peccato originali, Præfide Prap. & Pæf. Vloborgensium Mag. Zacharia Lithovio. Jam vero communi suffragio maxime venerandi Consistorii atque Cleri constitutum est, ut Synodi habeantur Carlebyæ (intellige veterem); quoniam urbs hac in medio Ostro - Botnia sita est.

(b) Ab omnibus lateribus suis, est etiam vrbs nostra, valido repagulo ligneo (staqwet), propter vectigalis usum, circumsepta. Officina armorum, vulgo factorie, prius in urbe nostra quoque comparebat, inde Söterhamniam, circa annum 1638, est translata.

qvatica communis (c) bis quoque in fumos & favillas abiit, tertium autem circa irruptionem Ruthenicam, inundationem aquarum est passa. Proinde ne calamitas sola esset, A:o MDCCXIV die S. Andreæ, Moschovita, hanc nostram, nullis defendentibus,

- - - *petit excidiis urbem miserosque Penates (d).*

Cum autem patria nostra demum benignissimi Numinis favore pace donaretur alma, tam misera urbis nostræ facies erat, ut fidem ferè superet. Incolis ac jumentis pecoribusve adeo evacuata fuit urbs ac regio nostra, ut abductorum numerum ad 143 recensere liceat. Taceo crebras illas bonorum jacturas, quas itinera periculosa (est namque mare Botnicum, in primis a latere orientali, quo Uloënses antea usi sunt inter navigandum, scopulis naufragiisque infame) Stockholmiam navigantibus sæpe accelerarunt ac etiamnum accelerant; quibus etiam

---

(c) ad borealem urbis plagam est flumen multa riparum amantate inumbratum, & ob usum molarum non contemnendum, plurimas agit molas aquatiles pariter ac serras aquaticas (asserum officinas), inque his præcipua est mola urbis aquaria communis, quatuor rotas molares agitans, civium non exiguis sumptibus ante aliquot annos loco opportuno denuo exstructa; hæc pariter subacta magistratui urbico, non incolis solum, tempore quo venti quiescunt, nullum ex alatis usum habentibus, verum etiam rurali tractui, magnæ utilitatis: non procul hinc distant altere minores, quas mercatores urbici possident. hodie numerantur 4 serræ aquatica vel asserum officina, aquatica vero molendina cum molis alatis seu pneumaticis numeros 6 conficiunt.

(d) Virg. L. II. Georg. p. m. 103.

iam proh dolor! vxores maritis, mariti uxoribus, parentes liberis, liberi parentibus per naufragia saepe orabantur. Nec leuior, in urbe nostra ac aliis regni partibus, iactura hominum peste grassante, facta fuit; constat enim A:o MDCCX ante invasionem Moschovitiam, multos vicos hoc malo fuisse exhaustos. A:o MDCCXXX magna incendia silvarum per totam ferè regionem grassata sunt, quo tempore apparatus ingens arborum, ex quibus pix coquenda erat, consumebatur. Annonæ caritati inundationibusve urbs nostra obnoxia quoque fuit. Atque hæc sunt ea, quæ oculis Tuis, Candide LECTOR, de patria mea dulcissima subjicienda esse existimaui. Tuum itaque erit, lucubrationes meas minus politas, nec ad omnium, quod ajunt, gustum, sapidas, in meliorem interpretari partem. In sinu præterea mihi gratularer, si levissima hac operâ meâ aliis occasione subministrare potuerim celebrandi patriam nostram, publicæque luci descriptiones ceterarum ejus urbium committendi. De cetero, ex intimo mentis recessu vovemus, velit SUMMUM NUMEN, clypeo misericordiæ suæ VRBEM nostram nunc & in posterum protegere, & sartam tectamque servare,

Donec mansura est totius machina mundi!

SOLI DEO GLORIA!

Skuldig Sagnad

Utråd/

Eå

Philosophiæ CANDIDATEN

Höglärde

Herr JOHAN SNELLMANN,

Berömlig Collega Primarius wid Trivial Scholan

i VLEA/ Sin andra Lärda DISSERTATION om

VLEA Stad/ pro GRADU MAGISTERII

i liuset framgaf.

NÅ GRÅDEN skrifu om, med liflig färg utmåla,
Och dra' uhr mördret thet i tidsens glömska gått :
Thet är af moget wett ett prof, en lysand stråla,
Och har från Hedenhös sin wårda heder fått.

Wi se hur' Maros wårde med fågnad låst blifwer,
Homeri stalde konst behåller än sin klang,
Eå han så jirlikt, wål, of Trojæ Stad beskriwer,
Och i thes asta om thes pyrdnad härlikt sang.

Når slift är sant och wist, hwem må EN lof förtiga',
Herr CANDIDAT, som of wårt VLA skildrat af,
Som gjort, at minnet Thes uhr glömskans dy får sliga,
Som frjät VLA pris från strandand' emkligt qwasf.

Up! GEMUND, glöm ett Them, som Dig til godo tala,
Som minnings-märcken Din i liuset draga fram,
Mins the är' ganska få, the fläste mödan spara,
Ja, hålla sådant för ett helt onödigt fram.

Up!

Up! VLA, war betänkt Sig städse tacksam wisa
Emot Din Ahros Sold, Sig Skynda war ett sen,
Förgiåt ett hwad för slit HAN offrat Sig at prisa,
Skrif in HANS MÄNNE, NAMN, i Beder, berg
och sten.

Up! Pallas, Du som plår Din männer ämtliga Kröna,
Kom snarlig dela ut Din dygde gåfwa Skön,
Up! red Sig til HANS swett och arbet wärdigt lön
Med wanlig Heders Orank af ächta Lager grön.

Ja, Himmel, hwilken dygd och ärbarhet behagar,
Hwad felas, brister här, Du fyll med hymnigt mått,
I werlden gif När WAN födensgda sälla dagar,
I ämigheten, hwad all Helgon redan nådt!

• Af Dhes uprichtige wän
och tienare

GABRIEL Joh. HOLLST.
Öster-Botninge.

